

V sredo in saboto

izhaja in velja:

za celo leto	5 for.	— kr.
za pol leta	2 "	70 "
za četert leta	1 "	40 "

Po pošti:

za celo leto	6 for.	30 kr.
za pol leta	3 "	20 "
za četert leta	1 "	70 "

SLOVENEK

„Živi, živi duh slovenski, bođi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr. ktera se enkrat 8 kr. ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 37.

V Celovcu v saboto 20. maja 1865.

Tečaj I.

Naši umetniki.

Sf. — Čedalje lepši razcveta se z vsakim letom slovenski narod; različni časopisi, društva in druge nprave trudijo se z vsemi silami, da bi naš zanemarjeni narod pripeljali na višo stopnjo izobraženosti. „Slovenec“ prinaša v vsakem listu polno torbo koristnih nauk; vsako stanje slovenskega naroda je že pretresoval, in kar njemu še ni bilo mogoče, obdelovali so ostali slovenski časopisi z neprecenljivim trudom. Le na umetnost se je skorej popolnoma pozabilo. Tu se odkrivajo rane našega kmeta, tam stiske narodnih učiteljev; le za naše umetnike nimajo besed slovenski časniki.

K izobraženosti spada pa gotovo tudi umetnost, da, v ozki zvezi stoji z znanostjo, kakor z obertnijo. Ni ga pa kmalo naroda, ki bi imel toliko veselja in toliko sposobnosti do umetnosti, kakor je ima slovenski narod. Vsakdo vé, koliko mara naš prosti narod za lepe cerkve, za lepo petje in lepo orgljanje v cerkvi. Da, učitelju, ki se hoče kmetu prikupiti, najprej je treba, da zna lepo orglati; pri podučevanju se mu že raji enmalo pregleda.

Da ima pa naš narod tudi sposobnosti do umetnosti, so nam na dokaz naši slikarji, naši podobarji, naši skladatelji. In koliko je med njimi samoukov! — Če se se pa kaj učili, bilo je to kaj pičlo, in ne bi prišli dalje, da se niso sami s svojo glavico dalje izobraževali. Le malokteri bili so tako srečni, da so prišli v večja učilišča; ali ti so se pa tudi tako izobrazili, da bodo nam Slovencem vedno v čast. Kukuljevičev „Slovník jugoslovenskih umetnikov“ hranuje tudi marsiktero slovensko ime. V živi pameti nam je še vsem prezgodaj umerli Langus, da ne govorimo o drugih. Pa tudi še živčih slikarjev je samo v beli Ljubljani, hvala Bogu, še dosti lepo številce. O izurjenosti naših podobarjev pa spričujejo mojsterska dela po vseh slovenskih cerkvah. Komú pa ni znano lepo slovensko petje! Slovan in Neslovan, ako je kdaj na Slovenskem živel, spominja se rad naših milo-otožnih pesem, ki slovijo po celem slovanskem svetu. Na Dunaju, v Pragi in drugod razlegali so se že večkrat slovenski glasovi! — In kdo je te pesmi zložil? — Samouki!! Moremo jih z dobro vestjo tako imenovati, kajti to, kar so se v Ljubljanskih šolah naučili, je kaj pičlo. Treba je bilo še dokaj lastne marljivosti, dokler so se ti nam predragi domači umotvorili. Koliko se je moral truditi naš preslavljeni Gregor Rihar, da nam je podal svoje nam premile pesmice, ki nam naša serca razveseljujejo in nas k pobožnosti povzdigujejo! Bog ve, kako bi bil pa še on naš narod poslavil, da mu je bila prilžnost dana, v kakem konservatorju popolnoma se izobraziti! In temu slavnemu možu hočejo ptujci, o katerih prošlosti nič ne vemo, katerim je godba vsakdanji kruh, njegove neprecenljive zasluge kratiti! Gospod učitelj petja v Ljubljani bi pa imel vedeti, da ima nemški narod svojo godbo, francoski svojo, in italijanski zopet

svojo. Tako n. p. Wagnerjeva godba ni za italijansko uho; Nemci pa imajo zmiraj dosti o italijanski muziki kritizovati. Mi Slovenci živimo na jugu, smo Italijanom bliže, nego Nemcem, je kar posebno v našem petju očitno. Nikoli nas nemška godba ne bode tako povzdigovala, kakor slovenska. To občuti Slovenec posebno tedaj, ako je dalj časa na ptujem živel in se je potem zopet domu vernil. Kaj Slovenec občuti, kedar čez dalj časa zopet pervikrat v slovensko cerkev stopi, kjer se slovenske pesmi v božjo čast prepevajo, si gospod Ljubljanski učitelj, ko ptujec, ne more misliti. Moral bi imeti kamenito serce, da mu ne bi stopile solze v oči. Ne tajimo, da slovenska godba še nima te umetne popolnamosti, kakor italijanska, francoska ali nemška. Pa poterpimo, saj se je še le jela razvijati. Tudi nismo Slovenci do zdaj še imeli mož, ki so se na kaki viši godbeni šoli izučili. Tudi se do najnovejših časov, razun v cerkvi, ni dosti slovenski prepevalo. Filharmonično društvo, dasi že staro, je s svojimi ptujimi učitelji le ptuje cvetlice presajalo, ki se pa na naši zemlji niso in se tudi nikoli ne bodo prijele. Zdaj imamo čitavnice in ravno toliko pevskih društev. Tim je tudi godbi na Slovenskem nastala nova doba; domača godba jela se je zopet lepši razvijati. Ali pred vsem je treba, da se može, katerim je vodstvo domačega petja in domače godbe izročeno, slovensko, narodno čutijo; da razumevajo duh slovenskega naroda; da jim bode mar ne le za dobro službo, ampak še mnogo bolj za povzdigo slovenskega petja in slovenske godbe sploh. Moremo pa to od ptujih gospodov učiteljev, če tudi Slovanov, pričakovati?? — Ne tajimo, da je mogoče, da severni Slovan z vsem svojim trudom dela za blagor kakega jugoslovenskega naroda; saj nam je prekrasni izgled gospod Šulek v Zagrebu. Ali to so le iznimke. Pri našem petju je pa to tim teži, ker je n. p. v Ljubljani učenje petja izročeno popolnoma ptujim učiteljem in ker nimajo pri strani domačih mož, ki bi imeli na petje vsaj ravno toliko uplava, kakor oni. Le škoda, da nam je smert tako zgodaj pograbila slavnega Kamila Mašeka! Zato nas je kaj razveselilo, ko smo slišali, kako slovi na Dunaju naš domoljubni rojak gosp. Meden; ravno tako, da je slavni naš skladatelj gosp. Gerbec šel na konservatorij v Prago. Konec preteklega meseca pa je zapustil Ljubljano nadepolni mladenec gosp. A. Heidrich, ter šel tudi v praški konservatorij, in kakor slišimo, misli iti na jesen tudi neka slovenska gospodična v Prago, da si svoj mili glas umetno izobrazí. Po vsem slovanskem svetu pa slovi ime našega gosp. Jenko - ta, ki nas je Slovence poslavil s svojim „Naprejem“. V večno sramoto Slovencem pa ta gospod ni dobil vodstva kakega slovenskega pevškega društva, marveč pri naših bratih Serbi, ki znajo njegove zasluge bolje ceniti, nego rojaki njegovi; in tako velja, žali bože, tudi pri Slovincih pregovor: „nemo propheta in patria“. — Bodo li prej imenovani gospodje, ki z dušo in telesom planté za svoj narod, bolje sprejeti, kedar se z Dunaja in

Prage povernejo?! — Kakor smo videli, je naš narod bogat bistrih glav. Koliko talentov pa je še med narodom, katerim ni dana priložnost, da bi si razvili moči, s katerimi jih je Bog obdaril. Kje bi bila že slovenska umetnost, da so se umetniki bolje podpirali! — Koliko imamo štipendij za uboge dijake, in še vedno se ustanavljajo nove; ubogih umetnikov se pa nobeden ne usmili. Bolj previdni so v tem naši sosede Hervatje. Da si tudi tam še nimajo štipendij za umetnike, vendar jih pa z dobrovoljnimi zbirkami prav dobro podpirajo. Lani vernila se je gospodična Bizjakova iz Prage, letos pričakujejo gospodično Malingerjevo, nadepolni mladenec Milakovič pa ostane še dalje v konservatoriju ravno tam. *) Kako pa mi naše umetnike podpiramo? — Dosti je, ako čitatelji vedó, da je n. p. gospod Gerbec, ko je svoje prekrasne pesmi (ne vemo, zakaj jih v ljubljanski čitavnici nikoli ne čujemo?) izdal, zavoljo slabe prodaje imel čez 100 gold. zgube, kakor nam je sam pravil. Zato pa morajo njegove nove pesmi, ki so še mnogo lepše od prvih, čakati ugodnejših časov. Časi so slabi, to je res; ali če že ne moremo naših umetnikov podpirati pri njihovem učenju, ki jih mnogo mnogo stane, bodimo hvaležni vsaj s tim, da jim preskerbimo v predragi naši domovini kako dostojno mesto, kedar se domu povernejo. Popravimo, kar smo pri gosp. Jenko-tu zamudili. Potem se bo slovenska godba lepši razcvetala; potem ne bodo več ptujci napadali našega petja; ne bodo podirali, kar je naš slavni Rihar s tolikim trudom zidal celo svoje življenje. Njegove zasluge so velike, in še le potomci naši ga bodo znali prav ceniti. Glejmo, da nam ne bodo unkraj groba očitali nehvaležnosti! —

Deržavni zbor.

Ker ni veliko iz deržavne zbornice povedati, pa naznanjamo najprej svojim bravcem, da je spet počil glas, da bodo poslanci v kratkem poslovljeni in domú izpušćeni. Vlada se neki za tisti čudni §. 13. zelo boji, in da ne bi celo nobenega pogovora o njem bilo, zato se misli prej ko mogoče pri poslancih posloviti, kateri so pa tudi že res počitka potrebni. Kedaj bi potem zopet skupej prišli, to pa sam Bog vé. Tako hitro gotovo ne! — Tudi se govori, kakor smo že zadnjič na drugem kraju rekli, zdaj enmalo bolj o prihodnjem ogerskem zboru. Nekteri celo pravijo, da se bodo volitve v 14 dneh razpisale. — Res, čas bi bil že gotovo, ker gre žito že v klasje; — do tistihmal pa ga je kancelar Herman Ziči po zimi enkrat obljubil. Da, obeta se res lahko marsikaj prav dober kup! Morebiti ga vendar enkrat doživimo; kedaj pa, tega nismo zdaj v stanu povedati. Ravno to velja tudi o hervaškem. — Pa vernimo se spet k zbornici. 12. t. m. se je pomenkovala o načertu postave za sedmograško železnico, ki bode izpeljana od ogerskega mesta Arad čez Alvinč v Sibinj na Sedmograško. Sedmograščani so dozda edini, ki nimajo v deželi nobene železnice. To je dandanašnje zares velika škoda in ker so poslance v deržavni zbor poslali, treba jih je kolikor mogoče odškodovati, da bodo pomnili, kaj se to pravi, deržati se deržave, kakor jim je g. Šmerling tolažljivo rekel. Zbornica je z majhnimi preuredbami odobrila odborov nasvet, po katerem naj se delo ali kakemu započetniku neposredno izroči in potrebni denarji na upanje vzemo, ali pa naj se privolitev zanjo dovoli. Dva mo-

sta naj bota železna, šine pa iz slabije robe. Tudi dobi le-ta železnica krilo (Zweigbahn) čez Alvinč v Sedmograški Beligrad (Karlsburg).

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele niže-avstrijske.

Na Dunaju. 14. maja — M. (*Kdo bo hervaški ban in dalmatinski namestnik? Volitev za dijaški odbor. Žalostinka.*) Mnogo se po časnikih piše, da pride na mesto g. Mamula v Dalmacijo za deželnega namestnika g. Petrovič; temu nasproti sem pa jaz od veljavne strani zvedel, da berž ko ne bode namesto sedanjega hervaškega bana Šokčevića prišel general Filipovič, dobro znan od karlovaškega zbora, brat generalov pa v Dalmacijo za deželnega namestnika. Da to niso samo prazne čenčarije, vam zagotavljam; te premembe so pa tudi berž ko ne v zvezi s tim, da se bode še le sklical hervaški deželni zbor ta čas, ko bodo že omenjene reči v redu.

Zdaj pa še nekaj od vseučilišča. Znano je čitateljem, da letos naše vseučilišče petstoletnico svojega ustanovljenja obhaja. Vojvoda Rudolf IV. ustanovil je 12. dan marca l. 1365 vseučilišče, tedajni papež pa je meseca avgusta vseučilišče poterdil. Dijaki so hoteli v marcu obhajati slovesnost, pa vlada je ni dovolila, ukazala pa je, svečanost naj se ohaja meseca avgusta. Da je to dijakom nekoliko vročo kri naredilo, je tudi znano. Ker se pa vendarle svečanost na vseučilišču ne more brez dijakov obhajati, je vseučiliščini konzistorij sklenil, dijake povabiti, naj se svečanosti meseca avgusta udeležijo. V ta namen naj dijaki svoj posebni odbor volijo, medicinarji in pravniki, vsaki razred 2; filozofi pa skupej 4; ta dijaški odbor bode potem z velikim odborom svečanost vredil in bode tudi sredstvo med odborom in dijaki, ako bi zoper celi odbor kaj ugovarjati imeli.

11., 12., 13. maja so bile pri dijačih volitve za dijaški odbor. Kaj so bile čudne! Pri medicinarjih jih je volilo blizo 30, pri pravnikih 8, pri filozofih pa nobeden! To je očiten dokaz, da dijaki nočejo svečanosti v avgustu in da se je tudi ne bodo udeležili, kajti v avgustu so že — šolski prazniki, — Preden pa pismo končam. še eno žalostinko. Še le pred tremi tedni je umrl medicinar IV. leta g. Derbič, in denes smo že zopet pokopali pravnika g. Antona Ogrinca. Obadva sta Slovence iz Kranjskega doma. Mnogo Slovencev je rajnima zadnjo čast skazalo, zlasti drugemu, ker pri pogrebu prvega bili so slovenski dijaki večidel domá na velikonočnih počitnicah.

Dežele notrajno-avstrijske.

Z Gorenškega. — a — *Slabo stanje obertnikov in kmetov. Srenjsko življenje.* Že dopisnik z Bleda je parkrat potožil, da je v naših krajih čedalje slabše. Tudi jaz ne morem nič boljšega povedati. Žalibog! da je res tako. Steber gorenške premožnosti je padel, obertnija železna je ob tla. V Kamnigoricí že malo malo delajo. Kovači nimajo dela, nimajo kruha; že morajo reveži za pastirje in, kamor le mogoče, služiti iti, da si življenje ohranijo, in tako bode berž ko ne povsod, kjer so se z železnimi izdelki pečali. Kaj bo z delavci, ki so bili dozda dobrega živeža vajeni? Kri- vi pa so te nesreče po mojih mislih največ lastniki fužin, ker jim ni bilo mar, da bi bili o svojem času nove znajdbe pri svojih fužinah vpeljali in jih tako primerno zboljšali. Zdaj pa so zastali predalječ za Angleži, Francozi, Belgijanci in drugimi obertnijskimi

*) G. Malingerjeva dobiva na leto čez 600 gl., g. Milakovič (14 let star) 300 gl. — mladi slikar se v Rimu vzdržuje. Koliko je bilo pa poslušavcev pri Jenko-velem koncertu, me je sram povedati. P.

ljudstvu, ki cenejše blago privražajo in tako naše domače spodrivajo. Nekaj je pa krivo tudi to, ker se je vvoznina za železo in železne izdelke prehitro znižala, da zdaj domači obertniki nikakor ne morejo shajati in so zares milovanja in pomoči vredni. Ne morem tudi zamolčati, da so si delavci to veliko nesrečo nekoliko tudi sami zakrivali, ker niso bili zmirej varčni in so lahko prisluzene denarce pozabljiviši prihodnosti le preveč radi berž izdajali. Vse to je rodilo grenek sad, pelin in želč, ki ga bodo morali Gorenci zdaj piti. — Pa tudi za kmete je sploh slabo. Neizmerni davki in druge žalostne okoliščine jih tlačijo, da si jih že mnogo ne vé s čim pomagati. Z živinorejo bi si zamogli, če ne povsod, pa vsaj v nekaterih krajih, še najprej opomoči, ako bi bolj umno začeli gospodariti in polja svoja obdelovati. Ali gorenski kmet se le prerad starega kopita derži in se težko dá preveriti, da bi kaj novega vpeljal in poskusil, da bi za več in bolje kermo skerbel in si živino pomnožil. Imajo pa tudi večidel premajhna posestva, kjer ni lahko starega reda prenaresati ali z novimi rečmi poskušati; toda še tisti, ki imajo večja zemljišča mislijo malo na spremembe. Pogrešajo se sploh izgledne kmetije. Da bi videl naš kmet, ki je sploh prebrisan in delaven, kje kako poskušajo, in da se dobro sponaša, vpeljal bi jo gotovo tudi kmalo domá, ali takó . . . ? Pomanjkanje pa ubožstvo se je grozno začelo širiti na vse strani. Zatorej se pa tudi ni čuditi, da jih gre zmirej več v Ameriko svojo srečo poskušat, kajti povsod, koder solnce teče, se (pridnim) pogača peče — tukaj pa je slaba! — H koncu naj pristavim še to, da je, kar se samooskerbstva po naših srenjah tiče, večidel tudi prav žalostna. Svobodne občine (srenje) so podlaga vsaki svobodni državi — kakšne so pa naše in kako se v njih godi!? Malokje se zavedajo svojih dolžnost in oblasti, zato ni čuda, da nič ne napredujemo. Iz lastne skušnje pa vem, da je to na Dolenskem, zlasti ob hervaški meji, veliko bolje. Srenjčani so tam v srenjskih zadevah večidel prav premedeni, česar so se gotovo od svojih hervaških sosedov naučili. Da bi se pač skorej tudi tukaj kaj najboljše obrnilo!

*** Iz Ljubljane.** (Veliki zbor slov. matice) Najprej naznanjam bravcem „Slovenčevim“ najimennejšo reči, potem pa bodem bolj obširno o vsakej posebej govoril.

Zbor se je pričel 11. t. m. po slovesni sv. maši, ki so jo prečastiti stolni prošt, g. Kos, v stolni cerkvi brali, v mestni dvorani ob 9. uri zjutraj in je trajal do 1/2 1 pop. Pri razgovorih se je udeležilo 15 govornikov. Ako ravno še nismo parlamentarnega razgovora vajeni, bil je ta dan najbolj imeniten za naše mesto, kajti govorilo se je pervikrat izjemno slovenski. Pohvaliti bi moral enega in drugega govornika, pa opustim to in opomnim le govora našega župana gosp. dr. Costa. Tako gladko mu je govor tekkel, kakor bi se bil že mnogo let v slovenščini vadal, vendar pa vé vsak Ljubljančan, da mu je pred letom še terdo šlo; on je javno pokazal, koliko se zamore tudi odrasčen človek naučiti, če mu je resnična volja. Slava mu! Pri zboru se je izrekla hvala odboru in tudi posameznim odbornikom, edini tajnik za svoj trud ni hvale dobil! Zakaj se njegove zasluge niso javno priznale, mi ni znano. Po dokončanem delu se je skupno obedovalo in slišale so se tukaj mnogoverstne napitnice mnogoverstnim domoljubom in rojakom in na večer je sledila beseda v narodni čitalnici, drugi dan pa so nas zapustili dragi domorodci iz raznih slovenskih pokrajin. Pri volitvi so bili izvoljeni za novi odbor in sicer iz Ljubljane: dr.

Toman, A. baron Cojz, dr. Iv. Bleiweis, dr. Costa, Terpinec, dr. Vončina, dr. Zupanec, dr. Pogačar, kateheta Lesar in Marn, dr. Vojska, Levstik, Vavru, Praprotnik, J. Vilhar, prošt Kos; iz drugih krajev: Terstenjak, škof. Dobrila, Pet. Kozler, Miklošič, Cegnar, dr. Razlag, dr. Serbec, Černe, Svetec, dr. Kočevar, grof Barbo, A. vitez Gariboldi, Janežič, Cigale, dr. Vošnjak, Vinkler, dr. Ulaga, Grabrijan, dr. Kocijančič, Pirc, Majar, dr. Dominkuš, Fr. Erjavec.

Slednjič še to povem, da so stara pravila skoro enoglasno bila poterjena. Torej se o premembah pravilnih ni nič govorilo in glasovalo.

Ptuje dežele.

Papeževa. Iz Rima so se zdaj zvedeli bolj natanko pogoji za vredjenje cerkvenih zadev, ki ste si jih postavile papeževa in sardinska vlada. So pa sledeči: Sv. Oče papež volijo neposredno in popolnoma svobodno škofo za vsa spraznjena mesta na vsem Italijanskem. — Pregnani škofo se vernejo v svoje škofije nazaj. — Novoizvoljenim škofom ni treba, posvetni oblasti prisegati. — Oni prejemljejo vse škofovske dohodke. — Imenovavna pisma se nimajo sardinski vladi v pregled dajati, da bi jih poterdila („exequatur“). — Semenišča vodijo neposredno dotični škofje, in vlada nima zastran njih nič ukazovati. — O teh rečeh tedaj so se v Rimu menili. Sardinski kralj je bil, kakor so pisali, skkonca ves voljen, s sv. Očetom se pogoditi ter zlasti vernikom spet dušnih pastirjev in voditeljev pridobiti; toda zdaj se pa spet govori, da ne misli kraljevskega poterjenja iz rok dati, in da tudi papež ne bo mogel neposredno in popolnoma svobodno voliti. Liberalna in prekucijska stranka neki še zeló kralja ovirate. Pač bo tedaj še velika težava pogajati se!

Angleška. Deržavni zbor (parlament) je oni dan zavgel nasvet postave (Réform-Bill), po kateri naj bi se pravica voliti in izvoljenemu biti tudi na nižje ljudstvo, na delavce, bolj raztegnila. — Močno se je tudi govorilo, da je stari Palmerston na smert bolen, ali to ni bilo res. On se neki še kaj dobro počuti, če mule amerikiški pervosednik Johnson preveč skerbil ne dela. Zadolžil pa se je Palmerston zlasti na Turškem veliko, ker je vedno Turke proti Slavjanom tako strastno podpiral. Da bi ga že vendar enkrat pamet srečala, da bi nehal Turke podpirati, Slavjanom na škodo!

Razne novice.

*** Iz prijateljskega dopisa iz Vuherjev** na Štajerskem zvemo, da se zastran slovenščine še marsikaj pogreša. Nemškutarenja je še preveč! Naša gospoda in za njo tudi drugi se kar ne morejo nemških časnikov od —, slovenskih pa privaditi! V uradnih se še vedno nektre reči po tolmačih obravnujejo. Oh, to je čudno pa žalostno. Tudi, kar se bilježnikov tiče, bi se imelo marsikaj potožiti. Če se komú kaka krivica zgodi, in se potem pri bilježniku oglasi, slišal bo navadno: „k dohtarju pojdi!“ Ni nam pa znano, ali je res tako prav, in da mora potem revež za vsako reč po 8 ur dalječ k odvetniku hoditi. Ali bi se ne moglo temu kako v okom priti? — Bilo je tudi v tukajšnjih krajih dozdej suho vreme. Samo enkrat, t. j. 29. aprila je bilo enmalo dežja. Ozimina je slaba, večidel pa je pozebla. — Naš cesar je poklonil črnogorske mu knezu 200 pušek, ki si jih je bil naročil za svojo telesno stražo. Po zadnjih novicah je knez Nikita že 16. t. m. v Terst prišel, odkoder gre najprej na Dunaj, potem pa v Beligrad, kjer se bode slovesno obhajal petdesetletni spomin osvobodjenja serbske kneže-

vine. Tudi romanski knez Kuza je tje povabljen. Poklicana pa je vsa serbska vojna od 60.000 mož v Beligrad. — Piše se, da bode gerški patrijarh v Carigradu kneza Kuza izobčil, če ne bode postave zastran sekvestracije samostanskih posestev preklical. — Ruski veliki knez Miha, Kavkaški namestnik, je te dni skozi Dunaj na Nemško k carski rodbini potoval. — Zadnji vstajni poljski poveljnik, duhoven Berzoska, je bil neki l. t. m. nastreljen in vjet. — Mesto Kolomeja v Galiciji je večidel pogorelo. 800 rodovin je ob vse prišlo. — Cesar je v spomin slovitega italijanskega pesnika Dante-a na Padovanskem vseučilišču štipendijo za 500 gld. ustanovil. — Znani hervaški odvetnik g. Mrzović je prišel na Dunaj, da dobi privoljenje za nov časnik, ki ga misli v Zagrebu izdajati. To bi bilo pač dobro, da bi se neodvisen časnik ustanovil! — Sliši se, da je prej slana, zdaj pa toča že po več krajih veliko škode napravila. Pa tudi suša hudo pritiska. V Celovcu je še le te dni enmalo deževalo. — Pridni Borovški puškarji bodo v Celovcu napravili očitno razstavo pušek, da bi tako svetu pokazali, kakšni mojstri da so in da bi potem kaj več dela dobivali. Iz celega serca jim dajemo prav ter želimo, da bi si s svojimi bistrimi glavicami iz sedajnih nadlog pomagati zamogli

Drobtine.

Gospodarstvene. (Še nekaj o rudečiali burgundski pesi.) Nič kaj dobrega se ne obeta kmetom naše dni. Da je vedno slabše, to kmet sam dobro spoznava, spoznavajo pa tudi taki že, ki nimajo s kmetovanjem nič opraviti. Cena žitu je sicer večja, nego je bila nekdanj, (dasilih je za dan danes zelo nizka), ali večji so tudi davki, priklade, dneve in drugi stroški: če se vse to povzame, prav majhen je dobiček, ki ostaja kmetu potem, ko je vsemu zadostil.

Da se tej nadlogi v okom pride, potreba je tako narediti, da se na enem in istem zemljišču več pridelkov dobiva ali pa da se za take skerbi, ki imajo večjo ceno in se bolj, z njimi terzuje, iz katerih obertniki in rokodelci mnogoverstne reči izdelujejo, n. pr. lan, konoplje, hmelj, mak, tobak, rudeča pesa.

Napčno je od kmetov, ki mislijo, da le tako kmetovati zamorejo, če sejejo vsake verste žita, a da bi zakmetovali, če bi kaj družega poskusili. Sosednje dežele nam pričajo, da se dobitki od živine, kakor meso, maslo, mleko bolje splačajo. Kedar pride čas, da ne bode več vsak gospodar samo žita sejal, ampak ravna se po okoliščinah tudi druge rastljin, in se bodo kmetje okoli mest in obertniških okolic bolj z živinorejo pečali in s kupčijskim rastlinstvom, tako da bodo samo od mest oddaljeni žito izvažali — onda ne bode cena žitu tako padala, kakor lani in letos, ker ga ne bo toliko na prodaj; nasproti pa spet ne bodo drugi pridelki tako dragi, kakor so zdaj, ker jih bo več, kakor n. pr. hmelja, leče, graha itd., in jih bodo tudi več sejali in sadili.

Živinoreja pomaga ne samo neposredno dohodke množiti, nego tudi posredno, ker prideluje gnoj, da se nagnoji polje in žito bolje rodi. Da je zlasti detelja živinoreji zelo koristna, smo že povedali. Za njo pa se koj priporoča rudeča pesa, ki daje dobro klajo, pa tudi sladkor, če ga kdo hoče in more narejati.

Že oni dan smo nekaj povedali, koliko je je nek izveden kmetovavec na nižje-avstrijskem na enem oralu pridelal; zdaj navajamo še nekaj družih, ki rudečo peso sadé. V Kraljevcu na Pruskem je je l. 1858 posest-

nik Heubah nabral na 1 oralu pruske mere (700 štirjaških sežnov) 640 centov, posestnik Topf na Saksonskem pa l. 1864 na 1 oralu saksonske mere (1538 sežnov), ki ga je bil s 460 centi dobrega gnoja pognojil in 14 palcev globoko razoral, 1510 centov in 500 centov perja.

Drugi posestnik Šenštedt je je nabral na 1 saksonskem oralu lani negnojene in samo za 6 palcev globoko razorane zemlje 1309c. Francoz grof Gasparin je s pomočjo blagega francoskega obnebja vse prekosil. On je nabral z 1 jutra (od 1538 sežnov) 2767, a z drugega 3000 centov r. pese. Vsaka pesa je tehtala poprek 28 liber (funtov). Nekje drugod na Francoskem so veliko taci pridelali, ki so tehtale 120 liber! Grof pa tudi pristavlja opomin, naj nikdo ne misli, da to presiluje, in kaže na Angleško, kjer so z umnim postopanjem na enem jutru nabrali 277 centov sena italijanske pahovke.

Zdaj pa malo računajmo!

Leta 1863 (tako pišejo česke „gosp. noviny“) dal nam je 1 oral košnje poprek 23½ centov sena in otave, a 1 oral (r. pese) najmanj 300 c. pese in 80 c. perja.

Vzemimo zdaj, da ima 1 cent r. pese samo ¼ tiste hrane, ki je ima 1 cent dobrega sena; tedaj se je z 1 orala r. pese dobilo 75 centov senene hrane, in če temu dodamo še 5 centov perja, znaša vse skupej 80 centov, tedaj skorej 4krat več, kakor pa sena. — Zdaj pa še računajmo v denarjih, da vidimo razloček med dohodki od sena in r. pese. Stavimo ceno za 1 cent pese 1 gld., znaša to skupej 80 gld. Če odbijemo na delavce in gnoj 40 gld., ostaja nam še 40 gld.; zdaj pa odbijmo pri senu za stroške samo 3½ gld. — ostaja nam samo 20 gld., tedaj polovica manj, kakor od r. pese! — To je tako gotov račun, da ga ni spodbiti; ugovarjati bi se le moglo, da je povsod še toliko senozet, ki ne dajejo 23½ centov klaje, nego gostokrat samo polovico. —

(Po „gosp. L.“)

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: Naš premilostljivi knezoškof Valentin bojo letos te le dekanije obiskovali: Pliberk, Doljni dravberg, Tinje, Terg, Belak, Spodnje Zilo in Kanalsko dolino. Na pot se podajo konec meseca julija in dokončajo svoje vizitacije konec septembra. Določnejši program še ni narejen.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Mariboru	3	60	2	75	2	40	1	80	2	80
Celji	4	10	2	70	2	30	1	65	2	75
Ptujem	3	40	2	70	2	25	2	2	2	80
Ljubljani	4	—	2	55	2	38	1	90	2	87
Kranju	3	75	2	70	2	40	1	90	2	70
Novemestu	4	—	2	70	2	20	1	60	3	—
Gorici	4	20	—	—	—	—	—	—	3	6
Celovcu	4	83	3	60	3	—	2	4	3	31
Terbižu	5	73	4	60	3	90	3	—	4	30
Varaždinu	3	—	2	40	2	—	—	—	2	40
Reki	4	80	—	—	2	50	2	10	3	—
Terstu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Dunajska borsa 19. maja 1865.

5% metalike	71.5
5% nacional	76.20
Novi zlati	5.18
Srebro	107.25